

Megmenekülhet Recsk, a megaláztatások múzeuma?

Sashegyi Zsófia, 2016. február 28., 14:55, frissítve: 16:59

Úgy tűnik, az állam által hosszú ideje és méltatlanul elhanyagolt történelmi emlékhely sorsa új fordulatot vesz.

Az esőben eltűnt a hegy, és eltűntek a tarka fák is. Csupán a tisztás szegélye és az erdőszéli sziklák mohájának kékeszöldje látszott; kis, önmagába zárt, zöld pokol, az égő celofán kénsárga, sisszörgő lángjával a közepén – Faludy György Pokolbéli víg napjaim című könyvének pár sora jut eszembe, ahogy körültekintek az egykori recski internálótábor területén. Nincs sok látnivaló. A puha moharéteggel fedett lankákon egyetlen barakk rekonstruált épülete áll, a többit csak táblák jelölik. Lenn, az út végén a vizesgödör, bizony nyakig elmerülne, aki most beleállna. A szakadó esőben cuppognak a lépéseim. Eszembe jut a Gyarmathy Livia és Böszörményi Géza által készített recski film, amelyben valaki azt meséli: az ávosok mindenkit hasra fektettek a sárban, és aki nem tette le az arcát, annak rátapostak a tarkójára.

Fotó: Végh László

A megaláztatásoknak e természet által benőtt múzeumában jóformán csak a mögöttem álló néhány évtizedben felszedett információk teszik átélhetővé a pillanatot. A büntetőbarakkban

látható szobányi kiállítás néhány éve újult meg. Ennyi az összes fejlődés az elmúlt több mint két évtizedben.

– Én szégyenkezem amiatt, hogy a magyar történelem ilyen emblemikus helyén alig őrzi valami a történek emlékét – mondja Kőrösmezey László, a Recski Szövetség Egyesület főtitkára, aki ennek ellenére ahányszor felmegy a táborba, mindig talál ott néhány látogatót. Érdeklődés lenne, látványosság kevés. Volt olyan év, amikor 26 ezer látogató volt kíváncsi a táborra. Bár a válság hatására az iskolák egyre jobban meggondolják, szerveznek-e plusz kirándulásokat, az évi 16-17 ezer látogató így is megvan. A belépőjegy igazán jelképes, háromszáz forint, amiért még egy képeslapot is kapunk.

Bár a gondnok hivatalosan csak nyáron van alkalmazásban, az év folyamán minden ünnepnapon és a hétfőgégeken is rendelkezésre kell állnia, hiszen a szövetség honlapján az áll, ilyenkor is látogatható a tábor. Nyilvánvaló, hogy az ő ügy iránti elhivatottsága nélkül a rendszer nem működne. Rendszeresen megesik az is, hogy egyes látogatók, akik a nyitvatartási időt figyelmen kívül hagyva ad hoc módon autóznak fel a Csákány-kőre, nem áttalják kibontani a büntetőbarakk oldalát, hogy bekukkanthassanak az épületbe.

Fotó: Végh László

A terep tulajdonviszonyai is meglehetősen bonyolultak. Egy részét az állam vette bérbe az Eger Erdő Zrt.-től 90 évre, majd a Recski Szövetség Egyesület rendelkezésére bocsátotta. Itt épült fel a büntetőbarakk és a vizesgödör. A parancsnoki épület egy egykori rab, Erdély Aurél fiának a birtokában van, itt az Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltárának kiállítása látható – május 1-je és november 1-je között –, mögötte, a szintén Erdély Gábor tulajdonában lévő egykori transzformátorházban ökumenikus imahely található, ám ide sem lehetett bekukkantani, amikor fent jártunk. A kőbánya pedig, amely a haláltábor rabjainak erejét volt hivatott elemészteni, jelenleg külföldi tulajdonban van.

– A tábor megújításáról több mint egy éve egyeztetünk a Recski Szövetséggel. A nemrég elhunyt elnök, vitéz Krasznay Béla és az érintett társadalmi szervezetek jóváhagyásával elkészült majd százoldalas terv megvalósításáról várhatóan a közeljövőben születik döntés. A rekonstrukciós tervet beadtuk a Miniszterelnökségre, a kormányhatározat előkészítés alatt áll – mondja Radnainé Fogarasi Katalin, a Nemzeti Örökség Intézetének (Nöri) elnöke, amikor a hely jövőjéről kérdezem. Hozzáteszi, kizártnak tartja, hogy akadály gördüljön az ügy elé, mivel a felújításra nagyon erős kormányzati szándékot lát.

– A recski munkatábor a kommunista diktatúra erőszakszervezetei által elkövetett rémtetteknek a felnövekvő generációk számára történő hiteles bemutatásáról szóló határozat alapján ajánlasként bekerült a kerettantervbe, hogy minden köznevelési intézményben tanulmányait folytató tanuló lehetőség szerint legalább egy alkalommal kötelező iskolai foglalkozás keretében látogassa meg az egykori munkatábort – tudjuk meg a Nöri elnökétől. A fejlesztési koncepció első lépése a tulajdonviszonyok rendezése, míg alfája és ómegája a vízkérdés megoldása, hiszen a tábor területén nincs csatornázás. A villamos hálózatot is bővíteni kell, a tervek szerint megfelelő parkolóhelyeket is kialakítanak, és akkor még nem is beszéltünk a tartalmi megújulásról.

– A rekonstrukció terve tőlünk indult, a Nöri öntötte formába, és az intézet is fogja megvalósítani, ha minden jól megy – mondja a Recski Szövetség Egyesület főtitkára, Kőrösmezey László. A 2017 karácsonyára megvalósuló koncepció szerint a történelmi emlékhely jelenlegi látványosságainak megújítása mellett az egykori tábor további épületeit is visszaépítenék, többek között felállítanák a fogdát, még egy barakkot, felújítanák az őrtornyot, de az eredeti szögesdrót egy szakaszát is kiállítanák. Új látogatóközpont létesülne, amelyben modern audiovizuális eszközökkel mutatnák be a tábor mindennapi életét.

Az eddig a Szabadságharcosokért Közalapítványtól kapott pénzből és az adományokból fenntartott puritán emlékhely tehát a múlté lesz. Hogy az egykori raboknak milyen érzés lesz újra felépülve látniuk a tábort, talán még megtudhatjuk. A 90. évét taposó Kőrösmezey László nem tart attól, hogy megrázná őket a látvány.

Fotó: Végh László

– Alig lézengünk egypáran, a rabok közül nincs már, aki épkezlab – mondja. A tavaly novemberben, kilencvenhárom évesen eltávozott elnök, vitéz Krasznay Béla után többé senki nem tölti be az elnöki posztot, a szövetség beleolvad a Szovjetunióban Volt Politikai Rabok és Kényszermunkások Szervezetébe. Lassan mindenki elmegy. Itt az ideje, hogy a még élők emlékezetét megpróbáljuk a legmodernebb technika eszközeivel pótolni. A hatás így sem lesz ugyanaz.

<http://mno.hu/hetvegimagazin/eltunhet-recsk-a-megalaztatasok-muzeuma-1330626>